

เขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส (ครั้งที่ 2)

คณะกรรมการกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต12 กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

พื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสเป็นพื้นที่ที่สภาพแวดล้อมที่ง่ายต่อการรับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและง่ายต่อการเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมหากมีการใช้และดำเนินการอย่างไม่เหมาะสมขึ้นดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุเพื่อให้การพัฒนาพื้นที่พรุเป็นไปอย่างเหมาะสมและส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมต่างๆให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ซึ่งการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดิน ครั้งที่ 2 ดำเนินการในปี 2555 โดยมีวิธีการดำเนินการแปลและวิเคราะห์ภาพถ่ายออร์โธรีและภาพถ่ายดาวเทียม THEOS ออกตรวจสอบจุดที่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ในห้องปฏิบัติการ และแก้ไขขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุตามข้อมูลที่ลงนามมา ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่พรุโต๊ะแดง แบ่งเขตการใช้ที่ดินได้เป็น 3 เขต ได้แก่ 1. เขตพัฒนา 2. เขตอนุรักษ์ และ 3. เขตสงวนหรือเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งเขตพัฒนาสามารถจำแนกประเภทการใช้ที่ดินออกเป็น 8 ประเภท ส่วนในพื้นที่พรุบาเจาะ สามารถแบ่งเขตได้เป็น 2 เขต ได้แก่ เขตพัฒนา และเขตอนุรักษ์ ซึ่งเขตพัฒนาสามารถจำแนกประเภทการใช้ที่ดินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นเขตที่ป่าพรุยังคงสภาพเป็นป่าสมบูรณ์

คำสำคัญ: พรุโต๊ะแดง พรุบาเจาะ เขตพัฒนา เขตอนุรักษ์ เขตสงวน

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันพื้นที่พรุหรือที่ลุ่มชื้นแฉะของจังหวัดนราธิวาสได้รับการบุกเบิกเพื่อนำมาใช้ในการเกษตรกรรมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 ไร่ โดยมีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้มีการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ให้เป็นที่ทำกินของเกษตรกรผู้ยากไร้ให้คงได้อย่างไรก็ดีเนื่องจากพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมอยู่หลายประการดังนั้นการพัฒนาดังกล่าวจึงดำเนินไปด้วยความยากลำบากและยังคงมีพื้นที่เป็นจำนวนมากที่ยังใช้ประโยชน์ไม่ได้เต็มที่ตลอดจนยังมีปัญหาอีกนานัปการที่ต้องแก้ไขให้เหมาะสมกับการใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมจากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ทราบว่าพื้นที่พรุเหล่านี้มีสภาพแวดล้อมที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมโทรมได้ง่ายหากนำมาใช้โดยปราศจากการจัดการที่เหมาะสมซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ถ้าเกิดขึ้นแล้วหากจะแก้ไขก็จำเป็นต้องมีการลงทุนสูงและต้องใช้เทคโนโลยีเฉพาะกรณีพิเศษดังนั้นเพื่อป้องกันผลกระทบต่างๆที่จะเกิดขึ้นก่อนที่จะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในพื้นที่พรุในขั้นต้นควรมีการกำหนดเขตการใช้ที่ดินขึ้นมาเสียก่อนเพื่อให้ทราบว่าบริเวณที่ใดควรจะดำเนินการไปแล้วสิ่งที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ด้วยเหตุดังกล่าวคณะกรรมการการวางแผนแม่บทโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงให้กำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุออกเป็น 3 เขต ได้แก่ เขตสงวน เขตอนุรักษ์ และเขตพัฒนาไว้ในแผนแม่บทเพื่อให้มีการแบ่งเขตการใช้ที่ดินให้ถูกต้องตามเท็จจริงและหลักวิชาการยิ่งขึ้น โดยการแบ่งเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2529 โดยการกำหนดขอบเขตป่าพรุให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ และรักษา

สภาพของป่าพรุให้คงสภาพดั้งเดิม ครั้งที่ 2 ดำเนินการในปี 2555 ได้จัดตั้งคณะทำงานกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาสขึ้น เพื่อดำเนินการแก้ไขขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุให้เหมาะสม ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้การพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่พรุบรรลุเป้าหมาย ประชาชนได้ใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยไม่รบกวนสภาพแวดล้อม และไม่ทำให้ระบบนิเวศน์ของป่าพรุเสื่อมเสียหาย

อุปกรณ์และวิธีการ

1. อุปกรณ์

- 1.1 แผนที่ภูมิประเทศกรมแผนที่ทหารบก ขนาดมาตราส่วน 1: 50,000 ของจังหวัดนราธิวาส
- 1.2 แผนที่แสดงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จังหวัดนราธิวาส ขนาดมาตราส่วน 1: 200,000 แนบท้ายคำสั่งประกาศคำสั่งประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอนที่ 160 ลงวันที่ 12 กันยายน 2534
- 1.3 ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีสี (colour ortho-photo) ในเขตจังหวัดนราธิวาส กรมพัฒนาที่ดิน ถ่ายเมื่อ 2546
- 1.4 ภาพถ่ายดาวเทียม THEOS เขตจังหวัดนราธิวาส ถ่ายเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 และเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552

2. วิธีการ

- 2.1 ถ่ายทอดขอบเขตพื้นที่พรุและเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2529 ลงบนภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีสี โดยการปรับพิกัดให้สอดคล้องกับแผนที่ภูมิประเทศกรมแผนที่ทหารพร้อมปรับมาตราส่วนเป็น ขนาด 1: 25,000 ในขณะเดียวกันได้ถ่ายทอดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุดังกล่าวลงในภาพถ่ายจากดาวเทียม THEOS ด้วย ซึ่งทั้งหมดเป็นการทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Arc-GIS 9.2
- 2.2 แปลและวิเคราะห์ภาพถ่ายออร์โธรีสีและภาพถ่ายดาวเทียม THEOS บนจอคอมพิวเตอร์ โดยใช้ปัจจัยต่างๆในการแปลภาพด้วยสายตา เพื่อแบ่งประเภทการใช้ที่ดิน และสภาพพืชพรรณธรรมชาติ จากนั้นกำหนดขอบเขตประเภทการใช้ที่ดินลงบนภาพถ่ายดังกล่าวในขณะเดียวกันพื้นที่ที่มีปัญหาไม่สามารถวิเคราะห์หรือจำแนกได้ จำเป็นต้องทราบโดยวิธีการตรวจสอบทางภาคสนาม
- 2.3 ออกตรวจสอบจุดที่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ โดยใช้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และเจ้าหน้าที่จากงานป่าไม้ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯกลุ่มประสานงานโครงการพระราชดำริ สนง. บริหารพื้นที่อนุรักษ์ 6 กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช บันทึกการใช้ที่ดินและถ่ายภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบดังกล่าวทำได้เพียงร้อยละ 70 เนื่องจากมีปัญหาทางด้านความปลอดภัย
- 2.4 แก้ไขขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามข้อมูลภาคสนามที่ได้ไปสำรวจมา
- 2.5 ปรับแก้ขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ ทั้งบริเวณ พรุบาเจาะ พรุโต๊ะแดง และพรุบริเวณใกล้เคียง
- 2.6 ประชุมคณะทำงานกำหนดขอบเขตพื้นที่พรุโต๊ะแดงเพื่อหารือ และปรับแก้ขอบเขตให้สอดคล้องกับมติที่ประชุมจากนั้นนำเรื่องเสนอคณะกรรมการการดำเนินงานโครงการศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เพื่อพิจารณาเห็นชอบ
- 2.7 เสนอเรื่องการกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2555 ไปยัง สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สนง.กปร.) เพื่อพิจารณาเห็นชอบในการที่จะให้ทางจังหวัดนราธิวาส นำเอาขอบเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2554 ไปใช้ใน

การดำเนินการจัดการพื้นที่พรุของจังหวัดนราธิวาสสืบต่อไป โดยทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้การสนับสนุนในการจัดพิมพ์รายงาน เพื่อเผยแพร่

ผลการศึกษาและวิจารณ์

เขตสงวน(เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า)

สืบเนื่องมาจากการกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2529 บริเวณพรุโต๊ะแดงที่ยังคงสภาพป่าพรุสมบูรณ์ได้กำหนดไว้ให้เป็นเขตสงวน และบริเวณป่าพรุเสื่อมโทรม ได้กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ซึ่งการกำหนดเขตดังกล่าวกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้นำเอามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดตั้งและกำหนดเขตพื้นที่พรุดังกล่าวให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในที่สุด โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรพุทธศักราช 2534 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตบริเวณที่ดินป่าลุ่มน้ำบางนรา ในท้องที่ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ตำบลไพรวัน ตำบลบางขุนทอง ตำบลพร่อน ตำบลโฆสิต อำเภอบาเจาะ ตำบลสุไหงปาดี ตำบลปะลุรู อำเภอสุไหงปาดี และตำบลบูโยะ ตำบลป่าเสม็ด อำเภอสุไหงโกลลก จังหวัดนราธิวาส ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยให้ไว้ ณ วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2534 (คัดจากราชกิจจานุเบกษาเล่ม 108 ตอนที่ 160 ลงวันที่ 12 กันยายน 2534)

ดังนั้นการกำหนดเขตการใช้ที่ดินจึงยึดเอาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ดังกล่าวมากำหนดเป็นเขตสงวนให้สอดคล้องกัน เขตสงวนมีเนื้อที่ 125,625 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 47.75 ของพื้นที่พรุในจังหวัดนราธิวาส เขตดังกล่าวมีลักษณะเป็นป่าพรุสมบูรณ์ประมาณ 48,600 ไร่ และเป็นป่าพรุเสื่อมโทรม ซึ่งประกอบด้วยเสม็ด หญ้าพรุ และกกต่างๆ ประมาณ 77,025 ไร่

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2555

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)								
	พรุบาเจาะ			พรุโต๊ะแดงและพรุบริเวณใกล้เคียง			ผลรวมทั้งหมด		
	พ.ศ. 2529	พ.ศ. 2555	ผลต่าง	พ.ศ. 2529	พ.ศ. 2555	ผลต่าง	พ.ศ. 2529	พ.ศ. 2555	ผลต่าง
เขตพัฒนา(เขตที่มีโครงการพัฒนาเข้าไปดำเนินการแล้ว)	36,807	38,543	+1,736	58,208	63,130	+4,922	95,015	101,673	+6,658
เขตอนุรักษ์ (เขตพื้นที่พรุสภาพป่าพรุ)	11,226	9,595	-1,631	98,712	19,350	-79,362	109,938	28,945	-80,993
เขตสงวน (รักษาพันธุ์สัตว์ป่า)	4,072	-	-4,072	52,835	125,625	+72,790	56,907	125,625	+68,718
พื้นที่อื่นๆ	-	3,967	-3,967	-	1,650	+1,650	-	5,617	+5,617
รวม	52,105	52,105	-	209,755	209,755	-	261,860	261,860	-

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการที่จะเอาพื้นที่พรุไปใช้เพื่อพัฒนา อนุรักษ์ และสงวน จึงได้ผลของการศึกษาสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นการอธิบายสรุปสภาพการใช้

ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุบาเจาะ ส่วนที่สองจะเป็นเรื่องสภาพการใช้ที่ดินในบริเวณพรุโต๊ะแดง และพรุบริเวณใกล้เคียงที่อยู่ทิศใต้ของอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พร้อมกันนั้น ได้แสดงอาณาเขตสภาพการใช้ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินของพรุบาเจาะ และพรุโต๊ะแดงเอาไว้ในแผนที่ออร์โธรี

สภาพการใช้ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดบริเวณพื้นที่พรุโต๊ะแดงและพรุบริเวณใกล้เคียง เขตอำเภอเมือง อำเภอสุนทรารมย์ และอำเภอสุนทรารมย์ จังหวัดนราธิวาส

1. พรุโต๊ะแดง

1.1 สภาพการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาบริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตพัฒนาบริเวณพรุโต๊ะแดง และบริเวณพรุใกล้เคียง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 63,130 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.1 ของพื้นที่ทั้งหมด เขตดังกล่าวจำแนกประเภทการใช้ที่ดินออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่

1) พื้นที่ปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ประมาณ 11,954 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่อยู่บริเวณสหกรณ์นิคมปิเหล้ง ลักษณะดินที่ใช้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นี้ ส่วนใหญ่เป็นดินเปรี้ยวจัด หรือดินกรดกำมะถัน (acid sulfate soil) ซึ่งเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียว สีเทาอ่อน พบจุดประสีสนิมเหล็ก และจุดประสีเหลืองฟาง ข้าวปะปน มีค่าความเป็นกรด-ด่างประมาณ 4.0-4.5 จัดเป็นดินมีปัญหาในเรื่องของความเป็นกรดจัดเหล่านี้มีหลายชนิด ซึ่งจำแนกและเรียกชื่อว่า ชุดดินมูโนะ ชุดดินระแงะและชุดดินตันไทร เป็นต้น เนื่องจากดินเปรี้ยวจัดเหล่านี้มีน้ำขังและในฤดูฝนจะมีการระบายน้ำเลว ดังนั้นการปลูกปาล์มบนดินเหล่านี้จะปลูกบนท้องร่อง ซึ่งนิยมใช้รถแบคโฮชุดทำร่องน้ำ และเอาดินซึ่งเปรี้ยวจัดที่อยู่ข้างล่างมาทับบนหน้าดินเดิมที่เป็นดินร่วนเหนียวสีดำ มีอินทรีย์วัตถุมาก และมีความเป็นกรดน้อยกว่าดินล่างเพื่อทำเป็นสันร่องซึ่งถือเป็นการยกร่องที่ไม่เหมาะสมและไม่ทำตามคำแนะนำ ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่รับสั่งว่า การยกร่องสำหรับพืช ที่ปลูกบนดินเปรี้ยวจัดไม่ควรเอาดินล่างซึ่งเป็นดินเลวมาทับหน้าดินเดิมบนสันร่อง

ปัจจุบันอายุของปาล์มน้ำมันที่ปลูกในพื้นที่เหล่านี้จะอยู่ประมาณ 6-12 ปี ซึ่งให้ผลผลิตแล้วแต่ผลผลิตที่ได้รับไม่เกิน 1.5 ตัน/ไร่/ปี ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำ ทลายปาล์มมีขนาดเล็กและน้ำหนักไม่เกิน 2 กก. ผลปาล์มน้ำมันในทลายมีทั้งผลเล็กและใหญ่ปะปนกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ดี โรงงานให้ราคาต่ำเมื่อนำไปขายผลผลิตดังกล่าวถ้าเปรียบเทียบกับผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ปลูกบริเวณดินดอน ในเขตจังหวัดกระบี่ถือว่าต่ำกว่ามาก โดยที่จังหวัดกระบี่ผลผลิตปาล์มน้ำมันจะอยู่ประมาณ 3-4 ตัน/ไร่/ปีวิธีการจัดการดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันให้ได้ผลผลิตสูง มีความยั่งยืนและคุ้มกับการลงทุน ยังไม่มีความชัดเจนเพราะมีปัญหาหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งต้องได้มาจากการศึกษาวิจัย ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการจัดการและควบคุมน้ำ ปัญหาความเป็นกรดจัดของดิน ปัญหาหารขาดแร่ธาตุอาหาร ปัญหาพันธุ์ปาล์ม และปัญหาในการจัดการพืชสูง

2) พื้นที่ปาล์มน้ำมันทิ้งร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 7,104 ไร่ พบบริเวณพรุหลังจากด้านเหนือ อยู่ในเขตสหกรณ์นิคมปิเหล้ง ดินที่ใช้ปลูกปาล์มน้ำมันบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวที่เป็นพวกดินเปรี้ยวจัด ปาล์มน้ำมันที่ปลูกคาดว่าถูกปล่อยทิ้งร้างมาไม่น้อยกว่า 5 ปี การปล่อยทิ้งร้าง คงสืบเนื่องมาจากปัญหาหลายประการ อาทิ ปัญหาทางสังคม ปัญหาดินเปรี้ยวจัด ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และปัญหาการขาดเงินทุนสำหรับดูแลรักษา ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่เหล่านี้ กำลังแปรสภาพเป็นป่าเสม็ด ซึ่งมีหญ้าพรุปลงกต่าง ๆ ขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง

3) พื้นที่ยางพารา มีเนื้อที่ประมาณ 2,210 ไร่ ดินที่ใช้ปลูกยางพาราดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นดินเหนียวที่เป็นดินเปรี้ยวจัด การปลูกจะปลูกบนสันร่องที่ยกขึ้นมาเหมือนแปลงปาล์มน้ำมันที่ปลูกในพื้นที่พรุ ยางที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นยางพันธุ์ มีอายุประมาณ 3-5 ปี ถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์ที่ไม่เหมาะสม เมื่อยางพาราโตขึ้นจะชะงักการเจริญเติบโต น้ำยางออกน้อยและอาจจะตายในที่สุด

4) พื้นที่พรุทิ้งร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 19,715 ไร่ พื้นที่นี้มีทั้งบริเวณที่ดินเป็นดินอินทรีย์และดินเหนียวที่เป็นดินเปรี้ยวจัด เป็นพื้นที่ที่เคยถูกบุกเบิกมาแล้วเพื่อใช้ในการทำนา เมื่อทำนาไม่ได้ผลจะปล่อยทิ้งร้าง ในปัจจุบันกำลังแปรสภาพเป็นป่าเสม็ด มีต้นโคลงเคลง หนุ่ยพรุ กก และผักกูดโยงขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง สาเหตุของการทำการเกษตรที่ไม่ได้ผลในบริเวณนี้คาดว่าคงสืบเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ปัญหาน้ำท่วม ดินเป็นดินมีปัญหา และข้าวให้ผลผลิตต่ำ

5) พื้นที่ยางพาราและปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ประมาณ 8,618 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยแปลงยางพารา และแปลงปาล์มน้ำมันปะปนกันแยกไม่ออกในระดับแผนที่มาตราส่วน 1: 25,000 ลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินเปรี้ยวจัดที่เป็นดินเหนียว วิธีการจัดการโดยทั่วไปของเกษตรกรและสภาพปัญหามีเหมือนกับแปลงปาล์มน้ำมันและแปลงยางพารา

6) พื้นที่यर่องปลูกพืชและที่อยู่อาศัย มีเนื้อที่ประมาณ 1,500 ไร่ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ ซึ่งสังกัดอยู่ในศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่โครงการนี้ได้รับน้ำชลประทานจากโครงการชลประทานมูโนะ พืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นไม้ผลผสมผสาน เช่น น้ำมะพร้าว มะนาว มะละกอ ถั่ว และผักหลากหลายชนิด การปลูกพืชดังกล่าวจะปลูกบนพื้นที่यर่อง แต่ละแปลงมีบ้านสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัย ดินในบริเวณโครงการส่วนเป็นดินเหนียวที่เป็นดินเปรี้ยวจัด ซึ่งการปรับปรุงบำรุงดินในระยะแรกได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนหินปูนฝุ่น เพื่อแก้ไขความเปรี้ยวของดิน โดยใช้ในอัตราประมาณ 2-3 ตัน/ไร่ และส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดินควบคู่กันไปด้วย

7) พื้นที่นา มีเนื้อที่ประมาณ 4,500 ไร่ ได้แก่ พื้นที่บริเวณบ้านโคกอิฐ-โคกใน ซึ่งเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการนำเอาเทคโนโลยีจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ไปพัฒนาตามแนวพระราชดำริพื้นที่บริเวณโครงการพัฒนาการเกษตรหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ เป็นต้น พื้นที่นี้เคยได้รับการสนับสนุนให้ใช้หินปูนฝุ่นจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ และกรมพัฒนาที่ดิน ในอัตราประมาณ 1-3 ตัน/ไร่ มาแล้วเมื่อแรกเริ่มโครงการข้าวที่ปลูกได้ผลผลิตดีพอสมควร ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 30-50 ถัง/ไร่ แต่ต่อมาบางปีก็ไม่ทำหรือทำได้เป็นบางปีก็ไม่ทำหรือทำได้เป็นบางปี เนื่องจากมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมสร้างความเสียหายให้แก่ข้าวที่ปลูก น้ำที่ไหลมาท่วมเป็นน้ำที่เอ่อไหลออกมาจากพื้นที่พรุโต๊ะแดง ซึ่งมีมากในช่วงเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม

8) พื้นที่นาและพื้นที่यर่องปลูกพืช มีเนื้อที่ประมาณ 7,470 ไร่ ได้แก่ พื้นที่บริเวณโครงการหมู่บ้านยูโย และบริเวณใกล้เคียง พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนา พื้นที่ทางตอนเหนือของโครงการมีการयर่อง เพื่อใช้ปลูกไม้ผล พืชผัก และพืชล้มลุก ส่วนพื้นที่ตอนล่างที่อยู่ทางทิศใต้ใช้ทำนา การทำการเกษตรในพื้นที่โครงการดังกล่าวยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ยังมีปัญหาต่างๆที่ต้องรับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาน้ำท่วม ปัญหาสภาพดินและปัญหาทางสังคมของตัวเกษตรกรเอง

1.2 สภาพการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์บริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตอนุรักษ์ในพื้นที่พรุโต๊ะแดง ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเขตสงวน หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีเนื้อที่ประมาณ 19,350 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 9.23 ของพื้นที่พรุโต๊ะแดง สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นป่าเสม็ดซึ่งมีหนุ่ยพรุ เฟิร์น และกระจูดเป็นไม้พื้นล่าง ไม้เสม็ดจะขึ้นในลักษณะกระจัดกระจายไปทั่วครอบคลุมพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 40 หนุ่ยพรุที่พบได้แก่ หนุ่ยคอบบาง หนุ่ยปล้อง หนุ่ยชันอากาศ หนุ่ยครน และหนุ่ยข้าวผี เป็นต้น สำหรับพืชจำพวกกกที่พบ ได้แก่ กกเหลี่ยม กกขี้หมา ปรีอ

และกระจุต เฟิร์นที่พบส่วนใหญ่เป็นผักกูด นอกจากนั้นจะพบต้นโคลงเคลง และต้นลำเท็ง ขึ้นกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป

1.3 สภาพการใช้พื้นที่ในสงวน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) บริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตนี้มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 125,625 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 59.85 ของพื้นที่พรุโต๊ะแดง สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินพอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) เขตที่มีสภาพเป็นป่าพรุสมบูรณ์มีเนื้อที่ประมาณ 48,600 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 23.17 ของพื้นที่พรุโต๊ะแดง พืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ทั่วไปเป็นพวกป่าพรุ (swamp forest) ซึ่งมีพันธุ์ไม้มากกว่าร้อยชนิดขึ้นไป ขึ้นเบียดเสียดกันค่อนข้างหนาแน่นมีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ปาล์ม หวาย เฟิร์น และหญ้าต่างๆ เนื่องจากลักษณะดินข้างล่างเป็นพวกดินอินทรีย์ หรือดินพีท ซึ่งมีความสามารถในการรับรองได้น้อย ต้นไม้ที่ขึ้นจะมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ที่โคนต้นจะมีลักษณะเป็นพูพอน และมีรากค้ำยันคล้ายๆกับไม้ป่าชายเลน เพื่อพยุงต้นเอาไว้ไม่ให้ล้มง่าย เมื่อไม้โตขึ้นหรือเมื่อมีพายุมาขนาดของไม้บางชนิดจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 เมตร จึงนับว่ามีคุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง

2. พรุบาเจาะ

สภาพการใช้ที่ดินบริเวณพรุบาเจาะตามขอบเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด ซึ่งมีเพียง 2 เขต คือ เขตพัฒนา และเขตอนุรักษ์

2.1 สภาพการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาบริเวณพรุบาเจาะ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 38,543 ไร่หรือประมาณร้อยละ 73.97 ของพื้นที่พรุบาเจาะสภาพดินบริเวณพรุบาเจาะไม่ว่าจะเป็นเขตพัฒนา หรือเขตอนุรักษ์ ส่วนใหญ่จะเป็นดินอินทรีย์ (organic soil) หรือดินพีท (peat soil) ซึ่งมีความหนาประมาณ 40-120 เซนติเมตร ถือว่าเป็นดินที่มีคุณภาพทางการเกษตรต่ำเนื่องจากดินเป็นกรดจัด ขาดแร่ธาตุอาหารต่างๆ อย่างรุนแรง ยากในการจัดการดินเพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์พอเหมาะกับความต้องการของพืชที่ปลูก เมื่อดินแห้งพืชจะแสดงอาการขาดแคลนน้ำอย่างชัดเจนง่ายต่อการติดไฟหากมีการเผาป่า และยากในการการดับ สำหรับสภาพการใช้ที่ดินในเขตนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) พื้นที่ปาล์มน้ำมัน มีเนื้อที่ประมาณ 18,286 ไร่ ซึ่งการปลูกปาล์มน้ำมันในพรุบาเจาะ ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรปลูก โดยสหกรณ์นิคมบาเจาะเกษตรกรที่ปลูกทั้งหมดเป็นสมาชิกของสหกรณ์นิคมบาเจาะ กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยได้กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินรายละเอียดประมาณ 20 ไร่

2) พื้นที่ปาล์มน้ำมันทิ้งร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 12,097 ไร่ พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่มีการปลูกปาล์มน้ำมันไปแล้ว แต่ต่อมาถูกปล่อยทิ้งร้าง เนื่องจากมีปัญหาต่างๆทางกายภาพของพื้นที่และปัญหาทางสังคม ทำให้การปลูกไม่ได้ผล ต้องปล่อยทิ้งร้าง ปัจจุบันกำลังแปรสภาพเป็นป่าเสม็ดมีกระจุต ผักกูดโยง โคลงเคลง และหญ้าพรุเป็นไม้พื้นล่าง ทางเลือกในการใช้ดินบริเวณนี้ที่น่าสนใจ คือ การนำไม้ที่ขึ้นได้ดี ลงทุนน้อยและสามารถขายทำรายได้มาปลูก ได้แก่ ไม้เสม็ดขาว หลุมพีและปาล์มสาคุ เป็นต้น

3) พื้นที่ยางพารา มีเนื้อที่ประมาณ 4,496 ไร่ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม คาดว่าในอนาคตจะปัญหาในเรื่องผลผลิต ซึ่งอาจไม่ได้ผลผลิตหรือยางพาราค่อยๆยืนต้นตาย

4) พื้นที่พรุทิ้งร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 3,664 ไร่ พื้นที่เหล่านี้เคยถูกเบิกมาแล้วเพื่อใช้ทำการเกษตร แต่มีปัญหาจึงปล่อยทิ้งร้าง ในปัจจุบันมีเสม็ดขึ้นอยู่ทั่วไป และมีต้นกระจุต ผักกูดโยง โคลงเคลง และหญ้าพรุขึ้นเป็นไม้พื้นล่าง

2.2 สภาพการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์บริเวณพรุบาเจาะ มีเนื้อที่ประมาณ 9,595 ไร่ อยู่ตอนใต้ของพรุบาเจาะ ปัจจุบันมีเสม็ด กระจุต ผักกูดโยง โคลงเคลง และหญ้าพรุ ขึ้นเป็นพืชพรรณตามธรรมชาติ ส่วนตอนใต้ถัดลงมา ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เขาภูเลื่อม ยังคงมีไม้พรุดั้งเดิมขึ้นอยู่ แต่มีลักษณะค่อนข้างเสื่อมโทรม

สรุป

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการที่จะเอาพื้นที่พรุไปใช้เพื่อพัฒนา อนุรักษ์ และสงวน จึงได้ผลของการศึกษาสภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นการอธิบายสรุปสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พรุบาเจาะ ส่วนที่สองจะเป็นเรื่องสภาพการใช้ที่ดินในบริเวณพรุโต๊ะแดง และพรุบริเวณใกล้เคียงที่อยู่ทิศใต้ของอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พร้อมกันนั้น ได้แสดงอาณาเขตสภาพการใช้ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินของพรุบาเจาะ และพรุโต๊ะแดงเอาไว้ในแผนที่ออร์โธสี (ภาพที่ 1)

สภาพการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาบริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตพัฒนาบริเวณพรุโต๊ะแดง และบริเวณพรุใกล้เคียง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 63,130 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.1 ของพื้นที่ทั้งหมด เขตดังกล่าวจำแนกประเภทการใช้ที่ดินออกเป็น 8 ประเภท

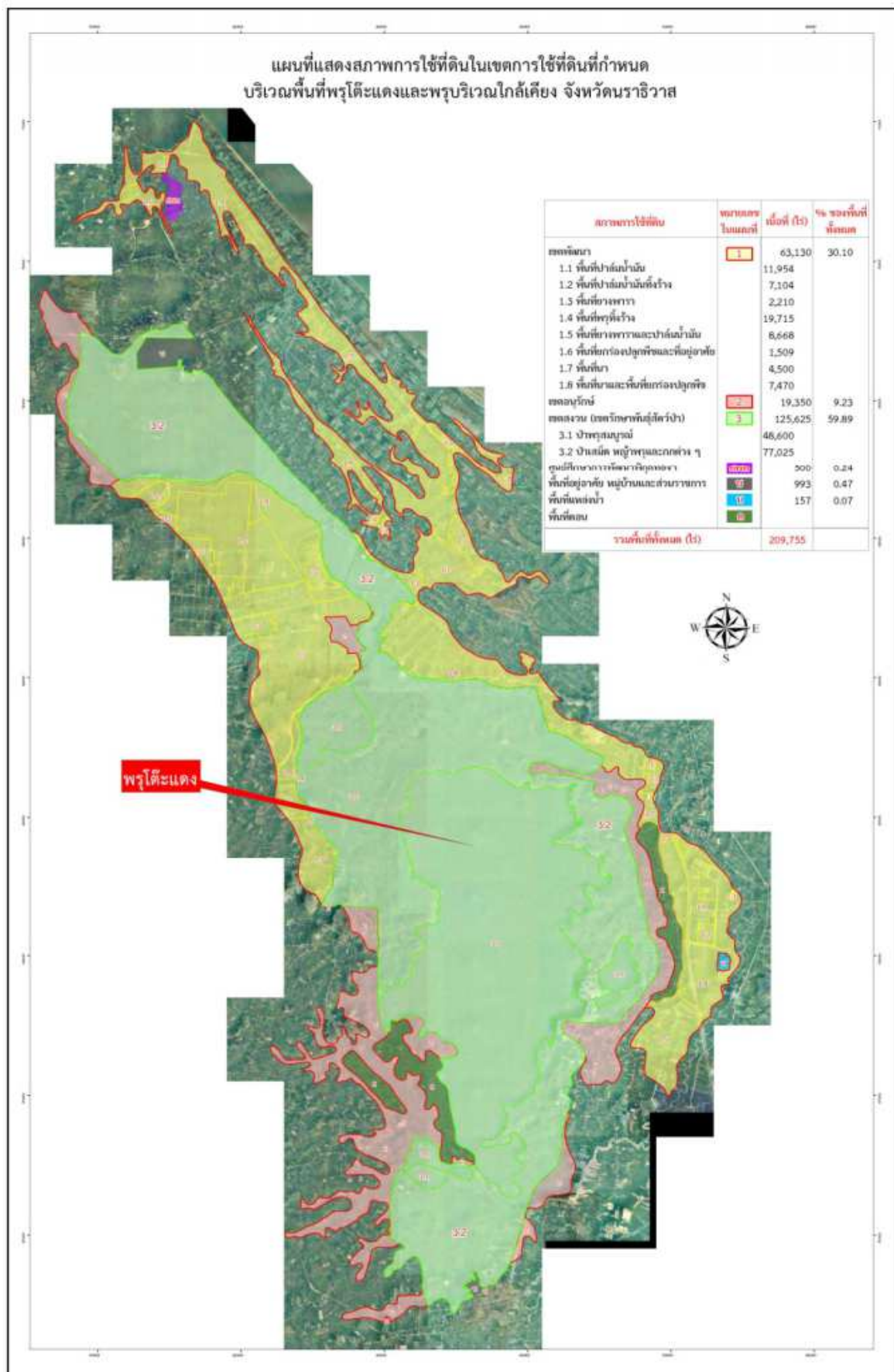
สภาพการใช้ที่ดินในเขตอนุรักษ์บริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตอนุรักษ์มีเนื้อที่ประมาณ 19,350 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 9.23 ของพื้นที่พรุโต๊ะแดง สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นป่าเสม็ดซึ่งมีหญ้าพรุ เฟิร์น และกระจูดเป็นไม้พื้นล่าง

สภาพการใช้พื้นที่ในสงวน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า) บริเวณพรุโต๊ะแดง

เขตนี้มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 125,625 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 59.85 ของพื้นที่พรุโต๊ะแดง แบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ ได้แก่ ป่าพรุสมบูรณ์ป่าเสม็ดหญ้าพรุและกกต่างๆ

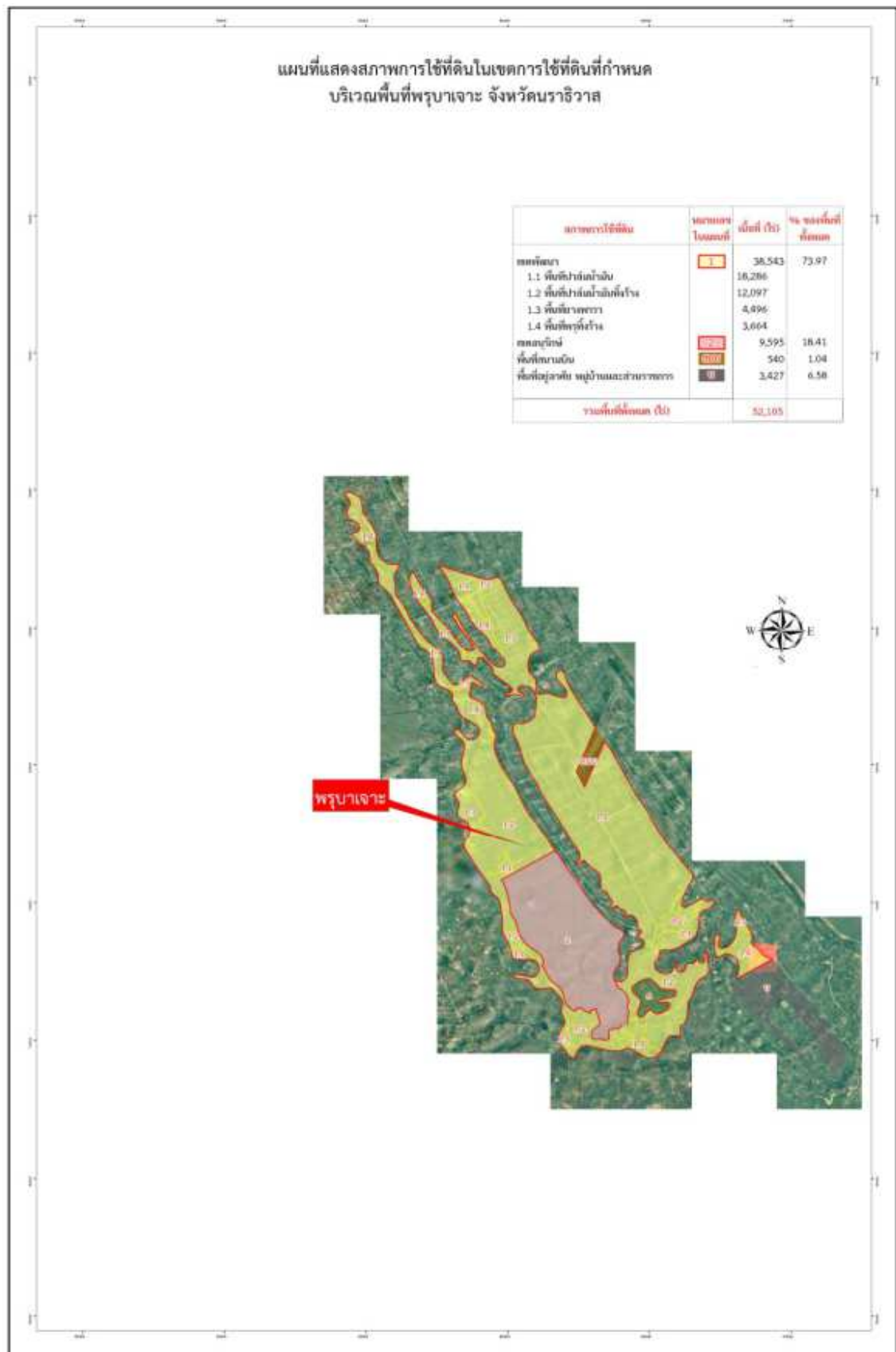
หมายเลขในแผนที่	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	%
1	เขตพัฒนา	63,130	30.10
	1.1 พื้นที่ปาล์มน้ำมัน	11,954	
	1.2 พื้นที่ปาล์มน้ำมันที่ทิ้งร้าง	7,104	
	1.3 พื้นที่ยางพารา	2,210	
	1.4 พื้นที่พรุทิ้งร้าง	19,715	
	1.5 พื้นที่ยางพารา และปาล์มน้ำมัน	8,668	
	1.6 พื้นที่ยกร่องปลูกพืชและที่อยู่อาศัย	1,509	
	1.7 พื้นที่นา	4,500	
	1.8 พื้นที่นาและพื้นที่ยกร่องปลูกพืช	7,470	
2	เขตอนุรักษ์ (ป่าเสม็ด หญ้าพรุ และกกต่างๆ)	19,350	9.23
3	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	125,625	59.89
	3.1 ป่าพรุสมบูรณ์	48,600	
	3.2 ป่าเสม็ดหญ้าพรุและกกต่างๆ	77,025	
ศพท.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ	500	0.24
บ	พื้นที่ที่อยู่อาศัยหมู่บ้านและส่วนราชการ	993	0.47
น	พื้นที่แหล่งน้ำ	157	0.07
รวมพื้นที่ทั้งหมด		209,755	100.00

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงสภาพการใช้ที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดบริเวณพื้นที่พรุโต๊ะแดงและพรุบริเวณใกล้เคียง จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2555

สภาพการใช้ที่ดินบริเวณพหุบาเจาะตามขอบเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด ซึ่งมีเพียง 2 เขต คือ เขตพัฒนา และเขตอนุรักษ์ สำหรับสภาพการใช้ที่ดินในเขตพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (ภาพที่ 2)

หมายเลข ในแผนที่	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	%
1	เขตพัฒนา	38,543	73.97
	1.1 พื้นที่ป่าลมน้ำมัน	18,286	
	1.2 พื้นที่ป่าลมน้ำมันทิ้งร้าง	12,097	
	1.3 พื้นที่ยางพารา	4,496	
	1.4 พื้นที่พรุทิ้งร้าง	3,664	
2	เขตอนุรักษ์	9,595	18.41
สนบ	พื้นที่สนามบิน	540	1.04
บ	พื้นที่ที่อยู่อาศัย หมู่บ้านและส่วนราชการ	3,427	6.58
รวมพื้นที่ทั้งหมด		52,105	100.00

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงการใช้ที่ดินบนภาพถ่ายออร์โธรี ในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในพื้นที่พญาเจาะ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2555

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บท. 2529. เขตการใช้ที่ดินในพื้นที่พรุจังหวัดนราธิวาส ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2550. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “พื้นที่พรุ : การเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัต” 23-25 กันยายน 2550
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2555. แผนแม่บทศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.พ.ศ. 2555-2559
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณะ. 2532. การศึกษาความถูกต้องของแผนที่การใช้ที่ดินจากภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง ซึ่งจำแนกโดยคอมพิวเตอร์ บริเวณจังหวัดนราธิวาส สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.